

ပထမအကြိမ် ထုတ်ဝေစဉ်က ပုဂံ စာအုပ်တိုက်၏ နိဒါန်း

နှစ်ပေါင်း အစိတ်ခန့် ကြာပြီဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ဂျပန်များ ဝင်ပုံ၊ မြန်မာနိုင်ငံ တွင်းမှ အင်္ဂလိပ်များ ထွက်ပုံ၊ ထိုအချိန် မြန်မာ တိုင်းရင်းသားတို့ တွေ့ကြုံခံစား ရပုံတို့ကို အတော်အတန်သွားကြပြီ။ သတိရမိသမျှမှာလည်း ဝိုးတိုးဝါးတား ဖြစ်ကုန် ပြီ။ သို့သော်လည်း ကံအားလျော်စွာ ထိုကာလအတွင်းက ရေးမှတ်ခဲ့သော မှတ် တမ်း တစ်စောင် ရှိနေသေးပေသည်။ ထိုမှတ်တမ်း၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိမှာ ဤသို့တည်း။

ဦးစိန်တင်၊ အိုင်၊ စီ၊ အက် သည် (ဝါ) စာရေးဆရာ သိပ္ပံမောင်ဝသည် ကျောင်းသားဘဝစဉ်ကပင် နေ့စဉ်မှတ်တမ်း ရေးလေ့ရှိသည်ဟု ရင်းနှီးသူတို့က ပြောသည်။ အောက်စပို့ဒ် တက္ကသိုလ် စာအုပ်မှာ သက်သေ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်သောအခါလည်း မှတ်တမ်းတစ်ခုကို ဂရုတစိုက် ရေးပြန်သည်။ ၁၉၄၁ ခု ဒီဇင်ဘာ ၇ ရက် တနင်္ဂနွေနေ့ အမေရိကန်တို့၏ ပစ်ဖိတ် ရေတပ်စခန်း ပါးလ်ဟာဘာကို ဂျပန်တို့ တိုက်ခိုက်သည့်နေ့တွင်စ၍ သိပ္ပံမောင်ဝသည် စစ်အတွင်း နေ့စဉ်မှတ်တမ်းကို ကျမ်းတစ်စောင်တစ်ဖွဲ့ ဖြစ်အောင် ရည်ရွယ်ကာ ရေးသည်။ ပထမပိုင်းသည် လျှောက်လွှာအရွယ် စာမျက်နှာ ၃၀၀ ခန့် ရှိသည်။ နောက် ဒုတိယပိုင်းကို ဆက်ရေးသည်ဟု ဆိုသည်။ ။ ယခု တွေ့ရှိရသော မှတ်တမ်းမှာ ၁၉၄၂ ခု ဇန်နဝါရီလ ၅ ရက်နေ့ (၁၃၀၃ ခု ပြာသိုလဆုတ် ၅ ရက် တနင်္လာနေ့) မှ စကာ ၁၉၄၂ ခု ဇွန်လ ၅ ရက်နေ့တွင် အဆုံးသတ်သော မှတ်တမ်းစု ဖြစ်သည်။ ဒုတိယပိုင်း ဆိုသည်မှာ ဤအပိုင်းပင် ဖြစ်တန်သည်။ ပထမပိုင်း အကြောင်းကို စုံစမ်းကြည့်ရာ ဂါးဒါဗိုလ်တိုက် ဓားပြတိုက်ရာတွင် သေတ္တာနှင့် ပါသွားသည်ဟု သိရသည်။ ဓားပြတိုက်စဉ်က ရေးမှတ်ဆဲဖြစ်သော ဤဒုတိယပိုင်းမှာ ကြမ်းပေါ်တွင် ပြန်ကြဲ ကျန်ရစ်ခဲ့၍ တစ်ရွက်ချင်း ပြန်ကောက်သိမ်းယူခဲ့ရသည်ဟု ဆိုသည်။

* လူထုဦးလှ ရေးသော သိပ္ပံမောင်ဝ အကြောင်း၊ မျက်နှာ ၂၁၅။

ဦးစိန်တင်သည် ဤဒုတိယပိုင်းကို ရန်ကုန်မြို့ ဟယ်လပင်လမ်း အမှတ် ၁၁၉ ဦးလှရှိနိဒါ အိမ်တွင် စတင် ရေးမှတ်သည်။ ထိုစဉ်အခါက ဦးစိန်တင်သည် ကာကွယ်ရေးနှင့် ပြည်ထဲရေးဌာနတွင် ဒုတိယအတွင်းဝန်အဖြစ် အမှုထမ်းနေသည်။ ရန်ကုန်မြို့ ရှိစောင့်လမ်း အမှတ် ၉၉ တွင် သားမယားများနှင့်အတူ နေထိုင်သည်။ စစ်ဖြစ်လာသောအခါ ဇနီး ဒေါ်ခင်ခင်မြင့်နှင့် သားသမီးများ ဖြစ်သော မောင်မွေး၊ မယ်မွေး၊ မယ်ကေးတို့ကို ပြည်မြို့သို့ ပို့ထားကာ အိမ်တွင် တပည့်များနှင့်အတူ တစ်ဦးတည်း နေသည်။ ခဏကြာသောအခါ သားမယားများကို ပြည်မြို့မှ ပြန် ခေါ်၍ မအူပင်မြို့တွင် ထားသည်။ ၁၉၄၁ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန် ကို ဂျပန်တို့ ပထမအကြိမ် လေကြောင်းမှ တိုက်ခိုက်သောအခါ ဦးစိန်တင်သည် ဦးလှရှိနိဒါ အိမ်သို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်သည်။ ဦးလှရှိနိဒါ အိမ်မှာ အပေါ်ထပ်တွင် အိမ်သားများ နေ၍ အောက်ထပ်ကို ခေတ်ကာလ အခြေအနေအရ ရုံးလုပ်ထား သည်။ ဦးစိန်တင်သည် ရုံးသုံး အကြမ်းရေး မှတ်စုစာရွက် အလွတ်များကို လက်ဆွဲ သားရေးအိတ်တွင် ထည့်ထားပြီးလျှင် ညအချိန် နေ့တာကုန်၍ လူခြေတိတ်သော အခါ စာရွက်ထုတ်ကာ နေ့စဉ်မှတ်တမ်းကို ရေးလေ့ရှိကြောင်း သိမိလိုက်သူတို့ထံမှ ကြားရသည်။ သူ၏ လက်ရေးမူများကို လေ့လာကြည့်သောအခါ အပြင်၊ အဖြည့်၊ အဖျက် အလွန်နည်းသည်ကို တွေ့ရသည်။ မျဉ်းပြောင်းပြောင်း လက်ရေးညီညီ ရေးသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤနေ့စဉ်မှတ်တမ်းများကို မည်သည့် အရပ်တို့တွင် ရေးသည်၊ မည်မျှကြာကြာ ရေးသည်ကို မှတ်တမ်းများကို ဖတ်သွားသောအခါ အတိအကျ တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ သို့သော်လည်း ဦးစိန်တင် ၂၊ ၅၊ ၄၂ ရက်စွဲနှင့် ရေးခဲ့သော သူတို့မိသားစု၏ စစ်ပြေးခရီးစဉ်သည် ဤနေ့စဉ်မှတ်တမ်း၏ အကျဉ်းချုပ် ဖြစ်ပါသည်။

‘မြင့်နှင့် ကလေးများမှာ လက်ဦးဆုံး ရန်ကုန်မှ ပြည်သို့ ပြေးခဲ့ကြရ ၏။ ပြည်မှ အအူပင်၊ မအူပင်မှ မန္တလေး၊ မန္တလေးမှ ရွှေဘို၊ ရွှေဘိုမှ ကန့် ဘလူ၊ ကန့်ဘလူမှ ဂါးဒါ၊ အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ပြေးခဲ့ရရှာလေပြီ။ သမီး အငယ်ကလေး မယ်ကေးမှာ တစ်လသမီး အရွယ်ကတည်းက ပြေးနေ လိုက်သည်မှာ ယခု ၆ လ သမီး အရွယ်သို့ ရောက်ပြီ ဖြစ်သော်လည်း ပြေးရတုန်းပင်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် မယ်ကေးကို မယ်ပြေး ဟူ၍သာ နာမည်ပြောင်းလိုက်ချင်တော့သည်။’

ဦးစိန်တင်သည် မိမိအတွေး၊ မိမိအကြား၊ မိမိအတွေးတို့ကို ဤသို့သော ကာလပျက်ချိန် ဒုက္ခ သုက္ခများ အကြားတွင် (ရက်အနည်းငယ် ပျက်ကွက်သည်မှ

တစ်ပါး) နေ့စဉ်ရက်ဆက် စိကာပတ်ကုံး ရေးမှတ်ခဲ့ရာ ၁၉၄၂ ခု ဇွန်လ ၅ ရက်နေ့ ညအထိ ဖြစ်ပါသည်။ နောက်တစ်နေ့နံနက် လင်းအားကြီးအချိန် သူ၏ မှတ်တမ်း တို့တွင် အကြိမ်ကြိမ် ဖော်ပြခဲ့သော သူ့ အလွန်မြတ်နိုးသည့် သားမယားတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဆွေမျိုးညွတ် မိတ်သဟာ တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဤတိုင်း ဤပြည် ဤရွာကိုလည်းကောင်း ဦးစိန်တင် စွန့်ခွာသွားရရှာသည်။

နှစ်ပေါင်း အစိတ်ခန့် ရှိပြီဖြစ်၍ ဤမှတ်တမ်းတို့ကို ဆွေမျိုးသားချင်းတို့ သည်လည်း အသင့်အတင့် နှလုံးသွင်းနိုင်စရာ ရှိလောက်ပြီ။ စာဖတ်ပရိသတ်သည် လည်း ချင်ရဲပြေအောင် ဖတ်ချင်လှလေပြီ။ သမိုင်းဆရာတို့သည်လည်း သမာဓိ တရား ရှေ့ထား၍ လေ့လာနိုင်လောက်ပြီဟု ယူဆကာ စက်တင်ပုံနှိပ် ဖြန့်ဝေပါ သည်။ ဤမှတ်တမ်းတွင် ပါဝင်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်အချို့ အကြောင်းကို မေးမြန်း ရှာဖွေ၍ အောက်ခြေမှတ်ချက်ဖြင့် ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်အချို့မှာ ထင်ရှားဆဲ ဖြစ်၍ ဤတွင် မဖော်ပြတော့ပါ။ ပုဂ္ဂိုလ်အချို့မှာ ရှာဖွေရန် အချိန်မရ၍ မဖော်ပြလိုက် နိုင်ပါ။

ဤမှတ်တမ်းများကိုဖတ်၍ မိမိတို့၏ စစ်အတွင်း အတွေ့အကြုံများနှင့် ဆက်စပ်ကာ အဘိုး အဘွားတို့သည် မြေးများကိုလည်းကောင်း၊ အမိ အဖတို့သည် သားသမီးများကိုလည်းကောင်း၊ အစ်ကို အစ်မတို့သည် ညီ ညီမ များကိုလည်း ကောင်း မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာ့အရေးပုံကြီးတစ်ရပ် အကြောင်းကို ဝေဖန်သုံးသပ် ပြောပြနိုင်ကြပါလိမ့်မည်ဟု ယုံမှတ်ပါကြောင်း။

နိဂုံးအနေဖြင့်ကား ဤမှတ်တမ်းတို့ကို ပုံနှိပ်ခွင့်ပြုသော ဒေါ်ခင်ခင်မြင့်နှင့် သားသမီးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပိုင်းဝန်း ကူညီကြသော စာပေဗိမာန် ဒေါ်တင်ထွေး၊ ဆရာဇော်ဂျီ၊ ဆရာ မင်းသုဝဏ် စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း ကျေးဇူးတင်ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ပါ၏။

၁၈ ရက်၊ ၁၁ လ၊ ၆၆။

ပုဂံ စာအုပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့။

သိပ္ပံမောင်ဝ (၁၈၉၉-၁၉၄၂)

- မော်လမြိုင်မြို့၊ မုပွန် နတ်ကျွန်းရပ်နေ အဖ ဦးအုန်းရွှေ၊ အမိ ဒေါ်ဒေါ်သစ်တို့မှ ၁၈၉၉ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၅ ရက်၊ တနင်္လာနေ့တွင် သား (၃) ယောက်အနက် ဒုတိယမြောက်သား သိပ္ပံမောင်ဝ (ငယ်မည် မောင်စိန်တင်) ကို ဖွားမြင်ခဲ့။ မုပွန်ရပ် ဆရာ ဦးရစ်လှကျောင်း၊ မောင်ခင်ရပ်ရှိ စိန်အောင်တော်ဝင်း အင်္ဂလိပ်ဂျီ (St. Augustine's Society for the Propagation of the Gospel) သာသနာပြုကျောင်း တို့၌ သတ္တမတန်း အောင်မြင်သည်ထိလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌမတန်းကို ရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ ကျောင်း၌လည်းကောင်း ပညာသင်ယူခဲ့။
- ဒသမတန်း စာမေးပွဲကို မြန်မာဘာသာ၊ ပါဠိဘာသာ တို့၌ ဂုဏ်ထူးဖြင့် ၁၉၂၀ တွင် အောင်မြင်ခဲ့ကာ ဇလန်း ကြားတောရနှင့် သရက်တော ကျောင်းတိုက်တို့ရှိ ဗဟိုနေရှင်နယ် အမျိုးသားကျောင်းတို့တွင် အမျိုးသားကျောင်းဆရာအဖြစ် ၁၉၂၁ မှ ၁၉၂၃ ထိ လုပ်ကိုင်ခဲ့။ ၁၉၂၆ တွင် ရန်ကုန် ယူနီဘာစီတီကောလိပ်မှ ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့ကာ ၁၉၂၇ တွင် ယူနီဘာစီတီ ကောလိပ်၌ပင် မြန်မာဘာသာဆိုင်ရာ ဆရာ (ကျူတာ) အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရင်း M.A တန်းကို ဆက်လက် တက်ရောက်၊ ကျူတာဘဝဖြင့် ဝါးလအကြာတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဝန်ထမ်း (ICS) အဖြစ်ဖြင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ အောက်စပို့ဒ် တက္ကသိုလ်၊ ခရစ်တော်ချစ် (Christ Church) ကောလိပ်တွင် ၁၉၂၉ အထိ ပညာသင်ကြားခဲ့။
- ၁၉၂၉ အင်္ဂလန်နိုင်ငံမှ ပြန်လာပြီးနောက် မော်လမြိုင်သို့ မလှသန်းနှင့် အိမ်ထောင်ပြု။ ၉ လခန့်အကြာတွင် မလှသန်း ကွယ်လွန်။ ၁၉၃၂ တွင် ကျွက်လတ်သူ မခင်မြင့် (ခင်ခင်မြင့် ခေါ် ဒေါ်ခင်သန်းမြင့်) နှင့် အိမ်ထောင်ပြု။ နိုင်ငံဝန်ထမ်းအဖြစ် ဖြူအုပ်၊ နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်၊ အရေးပိုင်၊ ဒုတိယအတွင်းဝန် စသည့် ရာထူးများဖြင့် စစ်ကိုင်း၊ မိတ္ထီလာ၊ မင်းဘူး၊ ဟင်္သာတ၊ ဧရာဝတီ၊ မြောင်းမြ၊ ညောင်တုန်း၊ ရန်ကုန် (အင်းစိန်)၊ စလင်း၊ ကျောက်ဆည်၊ ရွှေဘို၊ မန္တလေး စသည့်မြို့များ၌ ၁၉၂၉ မှ ၁၉၄၂ ထိ အမှုထမ်းခဲ့။
- အဋ္ဌမတန်း ကျောင်းသားဘဝမှစတင်၍ ဝဇီရာတင့် ကလောင်အမည်ဖြင့် သတင်း ဆောင်းပါးများ ရေးသား၊ ဝတ္ထု၊ ဆောင်းပါး၊ ခရီးသွား၊ စာပေယဉ်ကျေးမှု၊ ပေးစာနှင့် နေ့စဉ်မှတ်တမ်း စသည်တို့ကို ရေးသားရာတွင် ကလောင်အမည်ခွဲ ၅၀ ကျော် အသုံး ပြုခဲ့။
- ဆရာ သိပ္ပံမောင်ဝ ရေးသားခဲ့သည့် စာအုပ်များအနက် လှအုံးမယ် ဝတ္ထု (၁၉၃၃)၊ အောက်စပို့ဒ်တက္ကသိုလ် ခရီးသွားမှတ်တမ်း (၁၉၃၅)၊ ဝတ္ထု ဆောင်းပါးများ (၁၉၆၁)၊ ခေတ်စမ်းစာပေ အထွေထွေ (၁၉၆၆)၊ စစ်အတွင်း နေ့စဉ်မှတ်တမ်း (၁၉၆၆) တို့မှာ ထင်ရှား။
- ၁၉၄၂ ဇွန် (၆) ရက် စနေနေ့တွင် ရွှေဘိုခရိုင် ဂါးတာရွာ ခိုလှုံတဲ၌ ဓားပြလှည့်တိုက်ခတ် အထင်မှား လက်လွန်မှုဖြင့် ကွယ်လွန်။